ANKARA ÜNİVESRİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİMDE UYGULAMALI RİTİM EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özkan APAYDIN

Ankara

Aralık, 2010

ANKARA ÜNİVESRİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİMDE UYGULAMALI RİTİM EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özkan APAYDIN

Danışman: Prof. Dr. Sedat SEVER

Ankara

Aralık, 2010

TEZ JÜRİ ÜYELERİ

Başkan: Prof. Dr. Sedat SEVER İmza

Üye: Prof. Nezihe ŞENTÜRK İmza

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nedim YILDIZ İmza

Tezin kabul edildiği tarih:

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Nejla KURUL

ÖZET

Bu araştırma, ilköğretimde uygulamalı ritim eğitiminin öğrencilerin müzik derslerine ilişkin tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Bu amaçla Ankara Özel İlkem Kolejinde ilköğretim 6. ve 8. sınıflarda deneysel bir çalışma yapılmıştır.

6-B ve 8-B sınıfı deney grubu, 6-A ve 8-A sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu ile her dersin 30 dakikası öğrenim programına göre son 10 dakikası uygulamalı ritim eğitimi ile yapılmıştır. Kontrol grubuyla 40 dakikalık müzik dersi öğrenim programına göre yapılmıştır. Deney grubuyla yapılan ritim eğitimi Ek-3'te "Uygulamalı Ritim Eğitimine Başlama" bölümünde ayrıntılı yer almaktadır.

Deney ve kontrol grubu belirlendikten sonra 8 ders saati boyunca dersler yapılmış daha sonra her iki gruba da son test uygulanmıştır. Veriler toplanıp çözümlenmiştir.

Çözümler sonucunda bulgular değerlendirilmiş ve uygulamalı ritim eğitimi alan deney grubu öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarında lehte anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler : Ritim eğitimi,müzik , müzik dersi, tutum, etki.

Özkan APAYDIN

Aralık – 2010

ABSTRACT

This research has been prepeared by aiming of examining the effects of the rhythm education on students towards the music subject in primary scholls.

Classroom is the enviroment where education is higly realized. In order to realize education in the schools and classroom and to teach the behavior we want our students have is definitely affected bu attiudes of the students to the subject.

If the students develop positive attitude towards the subjects, they will be motivated and well – prepared before classes. In such kind of classes, the teacher teaches more effectively.

On this purpose, I have done an experimental study in the 6. and 8. grades in the Private İlkem College in Ankara. By seperation classes in two group; the trial and the control ones, the trial group has been taught music subject supported by rhythm education while the control group has been taught in traditional way for two months. After we analyzed the data, results have been evaluated. As a conclusion, the trail group developed a possitive attitude to music.

Keywords: Ptractical, Rythm education, music ,music lesson,attitude, effect.

Özkan APAYDIN

Aralık - 2010

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesinde ve bu araştırmanın deneysel bir nitelik kazanmasında; ayrıca değerli katkı ve görüşleriyle bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren sevgili hocam ve tez danışmanım, Prof. Dr. Sedat SEVER' e; tez izleme komitesinde yer alan ve tezin her bölümünü okuyarak eleştiri ve önerileriyle tezimin oluşmasına katkıda bulunan değerli hocam, Prof. Nezihe ŞENTÜRK'e; bilgisayar ortamında ritim kalıplarının nasıl yazılacağını bana öğreten, tezimin oluşmasında özellikle ritim eğitim yöntemi kısmında beni yönlendiren değerli hocam, Yrd. Doç. Dr. Nedim YILDIZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Uygulama çalışmamı yaptığım Özel İlkem İlköğretim Okulu müdürü Nazan ATABEK'e, çalışmalarımızı okul içinden konser ortamlarına taşımamızı sağlayan değerli öğrencilerime istekli çalışmalarından ve başarılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Ayrıca sevgili annem Kadriye YÜKSEL ve eşim Eda APAYDIN' a çalışmam süresince anlayışları ve yardımlarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Özkan APAYDIN

Aralık - 2010

Sayfa No

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iii**
TEŞEKKÜR ..... **iv**
İÇİNDEKİLER ..... **v**
TABLOLAR VE GRAFİKLER ..... **vii**

1.BÖLÜM
GİRİŞ 1
Problem 1
Amaç 8
Denenceler 9
Önem 9
Varsayımlar 9
Sınırlılıklar 10
Kısaltmalar 10
Konuyla İlgili Araştırmalar 11

2.BÖLÜM
YÖNTEM 13
Araştırmanın Modeli 13
Veri Toplama Araç ve Teknikleri 14
Verilerin Analizi 15
Çalışma Planı 16

3.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM 17

Bulgular ve Yorum 17

4.BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER 30

Sonuçlar 30

Öneriler 31

KAYNAKLAR 32

EKLER:

EK–1: Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği 36

EK–2: Ritim Eğitim Modeli 38

EK–3: Uygulamalı Ritim Eğitimine Başlama 46

EK- 4: Ritim Eğitimi Çalışmalarında Çekilmiş Fotoğraflar 61

EK- 5: Müziğe İlişkin Tutum Ölçeğini Kullanma İzni 65

TABLOLAR

Tablo 1: 6. Sınıf Deney ve Kontrol Grubu Ön Test Sonuçları 17
Tablo 2: 8.Sınıf Deney ve Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Arasındaki Fark ..18
Tablo 3: 6. Sınıf Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanları Arsındaki Fark 20
Tablo 4: 8. Sınıf Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanları Arasındaki Fark 21
Tablo 5: 6 / A Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test – Son Test Sonuçları.....22
Tablo 6: 6/B Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test – Son Test Sonuçları.....23
Tablo 7: 8/A (KG) ve 8/B (DG) Öğrencilerinin Ön Test – Son Test Sonuçları.....26
Tablo 8: 8 / B (DG) Öğrencilerinin Ön Test – Son Test Sonuçları 27

GRAFİKLER

Grafik 1: Deney ve Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Sonuçlarının Grafiği 19
Grafik 2: Deney Ve Kontrol Gruplarının Ön Test ve Son Test Sonuçlarının Alt Ölçek Şekliyle Grafikleri.....19
Grafik 3: Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Sonuçları Grafiği.....21
Grafik 4: Deney ve Kontrol Gruplarının Alt Ölçek Şekliyle Son Test Puanlarının Grafiği.....22
Grafik 5: 6/A (KG) ve 6/B (DG) Sınıflarının Ön Test – Son Test Sonuçları.....24
Grafik 6: 6/A (KG) ve 6/B (DG) Sınıflarının Alt Ölçekler Şekliyle Ön Test – Son Test Sonuçları 24
Grafik 7: 6/A (KG) ve &/B (DG) Sınıflarının Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum Alt Ölçeği Ön Test – Son Test Sonuçları.....25
Grafik 8: 6/A (KG) ve 6/B (DG) Sınıflarının Müzik Yeteneğinin Gelişimine İlişkin Tutum Alt Ölçeği için Ön Test – Son Test Sonuçları 25
Grafik 9: 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Ön Test – Son Test Sonuçları.....28
Grafik 10: 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Müzik Derslerine İlişkin Tutum Alt Ölçeği için Ön Test – Son Test Sonuçları.....28
Grafik 11: 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum Alt Ölçeği için Ön Test – Son Test Sonuçları.....29

Grafik 12: 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Müziksel Yeteneğin Gelişmesine İlişkin Tutum Alt Ölçeği için Ön Test – Son Test Sonuçları.....29

1.BÖLÜM
GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, araştırmayla ilgili varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar ele alınmıştır.

PROBLEM

Kavcar (1982:1)'a göre eğitim, çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlayabilmeleri için insanları etkilemektir. Bu etkilenme geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtıp benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, beceriler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır.

Bireysel, toplumsal ve kültürel bir varlık olarak yaşamın odak noktasında yer alan insan, biyofiziksel temele dayalı bilişsel, devinişsel ve duyuşsal yapılardan oluşan bir bütündür. Bunlardan bilişsel yapı daha çok sinir sistemine, devinişsel yapı kas sistemine, duyuşsal yapı ise iç salgı sistemi olarak tanımlanan 'endoktrin' sistemine dayalıdır. Bu yapılar ve sitemler, kuşkusuz, birbirlerinden bağımsız değildir. İnsan çevresi ile etkileşim süreci içinde, birtakım davranışlarda ya da etkinliklerde bulunurken, söz konusu yapılar ve sistemler hem kendi içlerinde, hem de birbirleriyle uyumlu bir bütün olarak iş görürler, birbirlerinin işlevlerini tamamlayıp bütünlerler (Uçan, 2005:10).

İnsan yaratılışı gereği, seslerle dolu bir dünyada doğar ve aynı zamanda doğumla beraber müzikal bir yaşantıya da başlar. Çoğunlukla uykuya, bir şarkı, ninni veya kendi mırıltıları ile geçerler, sakinleşirler.

Bebekler, üç haftalıkken bile ritim, konuşma ve müzikal seslerdeki küçük değişiklikleri fark edebilirler (Sun, 2005:14).

İnsan yaşamında sesin, konuşma ve müzik yapma gibi iki önemli işlevi vardır. Çocukların, ana dilini doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, doğru ve güzel şarkı söyleme alışkanlığını kazandırmak, onların bilişsel, devinişsel ve duyuşsal gelişiminde önemli etkiler yaratacaktır.

Müziğin ses ve ritim olmak üzere iki öğesi bulunmaktadır. Duygu ve düşünceleri ses ve ritimle anlatma sanatı olan müzik, tasarım ve izlenimleri, belirli amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür (Uçan,1997:23-24).

Çağdaş bir toplumun duyarlı ve etkin bir üyesi olabilmek, bireyin tüm duygu ve düşünceleriyle yaşadığı evreni algılamasını gerektirir (Sever, 2003:12). Milli Eğitim Temel Yasası'nın 2. maddesi, bu düşünce doğrultusunda şöyle tanımlanmaktadır:

"Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir."

İnsana, eğitim süreci içinde, söz konusu bu davranışları kazandırmada en etkili yöntemlerden biri de sanat eğitimidir. Yalın ve özlü anlamıyla sanat; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş gereçlerle anlatan özgün estetik bir bütündür (Uçan, 2005:124).

Sanatın bireysel ve toplumsal işlevlerinden etkilice yararlanabilmesi için, kişilerin erken çocukluk dönemiyle birlikte, anlam evrenine uygun görsel, işitsel ve dilsel iletilerle beslenmesi gerekir (Sever, 2003:12).

Sanat aynı zamanda bir eğitim aracıdır, sanatın eğitimsel işlevi, sanatın bireysel toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı sanatsal öğrenme – öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsar (Uçan, 2005:125).

Yetkin'e (1979:127) göre gerçekçi bir eğitim, bilim ve sanatın ayrılmaz işbirliğine dayanmalıdır. Bu bakımdan insanda önemli bir gereksinime cevap veren sanatın, kişiliği eğiten en önemli etkenlerden biri olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Sanat eğitiminin amacı, sanat için eğitim değil, sanatla eğitimdir. Böyle olunca yapılacak ilk iş, küçük yaşlardan itibaren insanı sanat eserleri ile karşı karşıya getirmek ve estetik duygusunu geliştirmektir. Asıl amaç, insanın doğal gereksinimi olan sanat duygusunu geliştirerek kişiliğini bütünlemek adına onu sanat yapıtını görmeye ve tatmaya hazırlamaktır.

Uçan'a (2005:12) göre sanat eğitiminin en temel öğesi "insan" dır. Sanat eğitiminin temelini "insan" oluşturur, insansız bir sanat ve sanat eğitimi olamaz, düşünülemez. Sanat eğitimi, özü itibariyle, bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye / ortama yeterince duyarlı olabilmelerini, çevreyle / ortamla çok yönlü, kapsamlı ve yararlı iletişim ve etkileşimde bulunabilmelerini, estetik gereksinimlerini giderebilmelerini (karşılayabilmelerini), estetik beğenilerini (zevklerini) geliştirebilmelerini, artistik (sanatsal) yaratma / yorumlama güdülerini yorumlama güdülerini doyurabilmelerini, kendilerini ifade edip gerçekleştirebilmelerini, yaşamlarını daha anlamlı ve yetkin duruma getirebilmelerini ve bu yolda sanattan en iyi biçimde yararlanabilmelerini esas alır.

Sanat eğitiminin bir dalı da müzik eğitimidir. Müzik eğitim ve öğretimi özellikle ilköğretim çağındaki tüm öğrenciler için gerekli ve zorunludur. Çocuğun gerek kendi yaşamında gerekse diğer insanlarla olan ilişkilerinde müziğin rolü büyüktür; çünkü müzik, çocuğun duygularını, yaratıcı tasarımlarını estetik bir biçimde aktarmasına olanak sağlar.

Müzik eğitimi, ilköğretim okullarımızda öğrencilere müzik dersinde görevli öğretmenler tarafından verilmektedir. Bu derslere ilköğretim 3. sınıfa

kadar sınıf öğretmenleri, 4. sınıftan itibaren olanaklar ölçüsünde müzik öğretmenleri girmektedir.

Müziğin özündeki eğitsel nitelik, müziğin eğitsel amaçlara hizmet etmesi ve eğitsel gereksinimleri karşılamada veya gidermede işe yaraması onu çok eski çağlardan bu yana eğitimin bir boyutu haline getirmiştir. Müzik eğitiminin eğitim sistemi içinde eğitim aracı olma işlevi, esas olarak eğitim – öğretimde müziğin gücünden, etkisinden ve katkısından yararlanma; dersler, üniteler, konular işlenirken bunlar ve kişiler arasında müzikle bağlantı sağlama ve belirli sonuçlara ulaşmak için müziği kullanma ilkesine dayanır. “Müzikli eğitim”, “eğitim için müzik” kavram ve uygulamaları, temelde, müziğin güçlü etkili, katkılı ve kullanışlı bir eğitim aracı olmasından kaynaklanır (Uçan, 2005:31).

Eğitim ortamında bireyler, müziği, müzik derslerinde öğrenirler. Müzik dersi, eğitim sistemi içinde hem bir amaç ders hem de bir araç derstir. Öğrencilerin sayısal ve sözel derslerinin yanı sıra sanatsal etkinliklerde bulunması da gereklidir. Bu da müzik eğitiminin önemini arttırmaktadır.

Müzik derslerinde öğrencilere, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş müzik ders kitapları okutulur. MEB tarafından hazırlanan, ilköğretim müzik dersi kitaplarının içeriği, sesin oluşumu, çevremizdeki müzik faaliyetleri, şarkı söyleme, ritim kalıpları, tartımlar, gürlük terimleri, kendi ritim kalıbını oluşturma, müziğe ritim tutma gibi konulardan oluşmaktadır.

Müziğin temelinde ritim vardır. Tempo tutma, şarkıya ritmik bir şekilde eşlik etme, bir çalgıyla herhangi bir eseri seslendirirken de çalınan eserin ritmine uyma, ritimden çıkmadan söyleme ya da çalma, bunlar müziğin evrensel ve değişmez kurallarıdır. Müzik eğitimi bu kurallar göz önünde bulundurularak verilmelidir.

Müzik yapıtlarının iskeletini oluşturan ritim, müziğin en önemli öğelerinden biridir (Egüz, 1981:48).

Ritim ve tempo tutma hissi çocuğun doğumundan itibaren karşılaştığı-yaradılışından gelen, doğasında var olan bir olgudur.

Ritim eğitimi, müzik eğitiminin başlangıç aşamasında, ton içinde kalarak şarkı söyleme ve işitme eğitimi gibi müziğin diğer boyutlarından biridir

Bebek, daha gözleriyle bir yere sabit olarak bakmadan önce, sese karşı duyarlıdır. Anne ve babasının seslerini tanır. Ağlayarak ve ses tonunu yükseltip alçaltarak mutluluğunu veya mutsuzluğunu belli eder. Evdeki olağan sesleri, aile bireylerinin seslerini, keyifli ve kızgın olduklarını fark eder. Doğumdan birkaç hafta sonra bebek, ani ve yüksek tondaki seslere karşı "kasılma" davranışı gösterir. Yumuşak sesler duyduğunda rahatlar. Ninnilerin çocuklar üzerindeki etkisi kesindir. Belli bir müziğin ritmi ile sallanan bebek daha fazla rahatlar (Ürfüoğlu, 1989:11-12).

Her çocuk ilk aydan itibaren müziğe ilgi duyar. Bu ilgi, annesinin söylediği ninniyle başlar, git gide çevreden, radyodan, televizyondan duyduğu; evde –okulda-sokakta duyup, öğrenip, söylediği müziklerle beslenir. Her çocuk müziğe aynı ölçüde yetenekli değildir. Fakat bütün çocuklar müziği severler (Sun ve Seyrek, 1998:30,31).

Müziğin özü ritimdir. En az iki sesin arka arkaya gelmesi ile bir ritim doğar. Konuşmada da ritim vardır. İyi bir konuşmacı etkileyici olmak için ritme önem vermek zorundadır. Bu durum incelikli olarak müzik için de geçerlidir. Çünkü müzik bir zaman sanatıdır. Zamanlamayla ilgili yönleri bulunur. Tempo, aksan, ölçü, nota kümesi gibi zamanlamayla ilgili tüm işlevler müziğin ritmik özelliklerini belirler (Müzik Ansiklopedisi,1985:1090).

Bebekler, yakın geçmiş kavramının bilincinde olmaksızın "yaşanılan an" ı algılayabildikleri için yavaş ve hızlı müziğin ayrımına varamazlar. Yeni doğan bir bebeğe çalınan herhangi bir müziğin ritmi onun için hiçbir anlam ifade etmez (Moog,1979:39).

5 ve 6. aylar arasında bebekler müziğe açıkça ve genelde tüm vücudun sallanması gibi tekrarlayan birtakım hareketlerle karşılık verirler. Bunlar, müzikle uyumluluk göstermeyen ve ritmik olarak koordineli olmayan; buna karşılık kendi içinde bir ritmi olan hareketlerdir. Moog, bu hareketlerin müzikle senkronize olmasa da müziğin ritmiyle bir şekilde ilgili olduğu varsayımını öne sürmüştür; çünkü Moog'a göre "çocuk geliştikçe, kendi hareketlerini müziğin ritmi ve dinamiğiyle eşleştirmeye başlar", 18 ayı doldurduklarında, bebeklerin % 10'u hareketlerini müziğin ritmine uydurabilirler (Moog,1979:40-41).

3 yaşına gelen çocukların % 50'si bir şarkının ritmini, melodisini ve sözlerini baştan sona doğruya yakın söyleyebilirler (Moog,1979:43). Rainbow (1981:71-72), 3 yaş çocuklarına verilen ritim alıştırmalarında, kendilerinden istenilen ritmi en kolay biçimde, sesli, olarak ritmi yansıtan sözlerle verebildiklerini bildirmiştir. Bunu sırasıyla;

1- Çocuklara bir ritim kalıbını insan sesiyle sunduktan sonra çocukların el çırparak ritim vermesi,

2- Dinletilen müziğe uygun vuruşlarla el çırparak ya da ritim çubuklarıyla eşlik etme,

3- Verilen müziğin ritmini dinledikten sonra aynı ritimde el çırpma ya da aynı ritimde yürüme,

4- Dinletilen müzikle aynı ritimde el çırpma ve yürüme alıştırmaları izlemiştir.

Miller (1986), küçük çocukların çalgıları özgürce keşfetmelerine ve müzik yaratım sürecindeki etkin biçimde yer almalarına izin verildiğinde basit ritim kalıplarını kastanyet ve zil gibi çalgılarda başarıyla ortaya koyabileceklerini ortaya koymuştur (Moog, 1979:43).

Sun ve Seyrek'e (1988:29)'a göre ritimle ilgili çalışmaların amacı, şarkı öğretiminde olduğu gibi, çocuğa yalnızca belirli ritim kalıplarını öğretmek değildir.

Bununla birlikte, çocuğun ritim duygusunu ve bedensel yeteneklerini geliştirmek, onun mutlu olmasına ve olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olmaktır. Ritim eğitimi ile ilgili, çocuğun ritim duygusunun yanı sıra, denge, dikkat, tepki süreçlerinde de gelişme olur. Ayrıca ritim eğitimi, el, kol, ayak, baş göz ve vücut gibi beden bölümleri arasında uyum sağlanmasına, davranışlarında çeviklik ve incelik kazanmasında yardımcı olur (Sun ve Seyrek,1998:57).

Görüldüğü gibi, ritim algısı sadece kendisiyle sınırlı bir etki yaratmamaktadır. Birçok gelişim alanında da etkilerinden söz etmek mümkündür.

Akkaş'a (1993:38) göre insanoğlu, çocukluğundan itibaren, ritim ve sesi küçük yaşlardan itibaren kavrar. Bunun en belirgin örneği, bebeklerin, annelerinin ninnilerine uyarak ölçülü sesler çıkarması ve duydukları müziğin ritmine bütün vücutlarıyla katılmalarıdır.

Okullarımızda yapılan müzik eğitimi de genel eğitimin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin gelişmesine yardımcı olmak üzere yapılmaktadır. İlköğretim ve okul öncesi eğitim kurumlarının müzik ders programlarının da içeriklerinde ritim konusu; ritim kalıpları, tartımlar, nota vuruş değerleri gibi başlıklarla öğretim programında yer almaktadır.

Birden çok ritimden oluşan ritim bütününe "ritim kalıbı" denir. Ritim eğitimi ritim kalıplarıyla yapılır (Sun ve Seyrek, 1998:57).

Öğrencilerin müzik derslerinde gördüğü konularda "ritim " konuları yer almaktadır. Öğrencilerin eğitim ortamında öğrenim gördükleri derslere karşı tutumları da önemlidir. Derse karşı olan ilgileri, derse karşı olan tutumlarıyla doğru orantılıdır.

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith,1968:16).

Müzik eğitiminin başarılı olabilmesinde, öğrencilerin müzik derslerine karşı olan tutumlarının rolü büyüktür. Eğer, müzik dersine karşı olumlu tutumlar kazandırılabiliyorsa, müzik eğitimi, genel eğitimle beraber amacına ulaşıyor demektir.

Bu araştırmanın problemini, ilköğretimde uygulamalı ritim eğitiminin, öğrencilerin müzik derslerine ilişkin tutumlarına etkisinin olup olmadığının saptanması oluşturmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde uygulamalı ritim eğitiminin, öğrencilerin müzik derslerine ilişkin tutumlarına etkisinin olup olmadığını saptamaktır.

Bu araştırmada genel amaca ulaşabilmek için aşağıda yazılı araştırma denencileri sınanmıştır.

DENENCELER

1- Müzik derslerinde, uygulamalı ritim eğitimi alan öğrencilerin, ritim eğitimi almayan öğrencilere göre “müzik derslerine ilişkin” tutumlarında lehte anlamlı fark vardır.

2- Müzik derslerinde, uygulamalı ritim eğitimi alan öğrencilerin, ritim eğitimi almayan öğrencilere göre “müziksel kültür edinme” konusundaki tutumlarında lehte anlamlı fark vardır.

3 – Müzik derslerinde, uygulamalı ritim eğitimi alan öğrencilerin, ritim eğitimi almayan öğrencilere göre, “müzik dersinin, müziksel yeteneklerinin gelişmesine katkısı” konusundaki tutumlarında lehte anlamlı fark vardır.

ÖNEM

Bu çalışma, öğretim programında yer alan ritim ile ilgili konuların uygulamalı bir çalışmayla öğretilmesi ve bunun sonucunda öğrencilerin derse karşı tutumlarının belirlenmesi bakımından önemlidir.

VARSAYIMLAR

Bu çalışmada öğrencilerin;

1- Algılama düzeylerinde farklılık olmadığı,

2- Cinsiyet farklılığının, ritim eğitimindeki öğrenmeyi etkilemediği

3-Ekonomik durumlarının öğrenmeyle bağlantılı bir durumu etkilemediği,

4-Tutum ölçeğindeki sorulara verdikleri yanıtlarda içten oldukları varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

Bu çalışma, Ankara'da Özel İlkem İlköğretim okulunda, 6/A – 6/B ve 8/A – 8/B sınıfında okuyan toplam 44 öğrenciyle birlikte yapılmıştır. Çalışmada 7.sınıfın araştırmaya katılmamasının 7.sınıfın tek şube olmasıdır. Çalışma, 2/4'lük, 4/4'lük ve 9/8 'lik ritim kalıplarıyla; kullanılan ritim çalgıları, darbuka, bendir ve asma davul ile sınırlandırılmıştır.

KISALTMALAR

DG : Deney Grubu
KB : Kontrol Grubu
M.E.B : Milli Eğitim Bakanlığı

KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alanyazında; ritimle, ritim eğitimiyle, müzik dersi ve tutuma ilişkin olarak, aşağıda belirtilen çalışmalar saptanmıştır.

2008 yılında yayımlanan Didem Işın 'ın yapmış olduğu "Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Uygulanan Orf Yaklaşımı'nın 5 – 6 Yaş Grubundaki Çocukların Ritimsel Becerilerine Etkisi" başlıklı yüksek lisans çalışmasında, 5 – yaş grubundaki çocuklara ön test ve son test olmak üzere iki aşamalı sorular uygulanmış, testte yer alan 30 (otuz) adet ritim kalıbı, çocukların ritimsel becerilerini ölçmeyle ilgili soruları kapsamıştır. Araştırmanın örneklemi, araştırmanın evreninden küme yöntemiyle seçilmiş 5 yuva ve kreşten oluşan 5 – 6 yaş grubundan 80 çocuktur.

Bu araştırma sonucunda "Orff Yaklaşımı" uygulamalarının çocukların ritimsel algılarını geliştirdiği belirlenmiştir. Uygulanan tartım kalıplarının aşama aşama zorlaştığı testte, çocukların da aynı oranda ritim kalıplarını vermekte zorlandıkları görülmüş, fakat ön test sonrası uygulanan "Orff Yaklaşımı"yla devam eden eğitim süreci sonucunda, çocukların test sorularına yaklaşık başarı artışı ile karşılık verdikleri saptanmıştır.

2007 yılında Sevgi Atli 'nin yapmış olduğu "Matematiksel – Mantıksal Yetenek ile Ritimsel Yetenek Arasındaki İlişkiler" başlıklı yüksek lisans tezinde, insanların matematiksel – mantıksal yetenekleri ve ritimsel yetenekleri ölçülerek, aralarındaki ilişki sayısal olarak ortaya koyulmuştur.

Taşıdığı amaç doğrultusunda araştırmanın birinci bölümü konuyla ilgili belge tarama yöntemiyle hazırlanmıştır. Konuya ilişkin veriler, 8 – 9 yaş öğrencilerine uygulanan WISC – R zekâ ölçeği alt testlerinin (sayı dizisi, aritmetik ve şifre) ve araştırmacı tarafından hazırlanıp uygulanan ritimsel yetenek testinin sonuçlarıdır. Uygulanan ritimsel yetenek testi sonuçları, çizelgeler halinde incelenerek sunulmuştur. Bununla beraber ritimsel yetenek testi sonuçları ile WISC – R zekâ ölçeği alt testleri sonuçları arasındaki ilişkiler, Pearson ilgileşim analizi ile belirlenerek çizelge şeklinde belirtilmiştir.

Sonuç olarak; uygulanan ritim testi sonuçları ile matematiksel – mantıksal zekânın ölçümüne yönelik uygulanan WISC – R zekâ alt ölçeği alt testleri arasında doğru orantılı ve istatiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

1991 yılında Ercan Mertoğlu‘ nun yapmış olduğu “ İlkokullarda Müzik Eğitimi – Teoride ve Uygulamada” başlıklı yüksek lisans tezi, ilkokullardaki fiziki ortamın, araç – gereç durmunun, öğrencilerin müzikten beklentilerinin ve sosyo – kültürel çevrenin onların müzik beğenileri üzerindeki etkilerinin, televizyon radyo gibi müzikte iletişimde önemli bir yeri olan araçların öğrenci üzerindeki etkisinin, öğretmenlerin müzik bilgi ve becerilerindeki yeterliliğinin, öğretmenlerin bu konudaki ihtiyaçlarının ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, ilkokullarımızdaki müzik eğitiminin gerçek anlamda yapılamadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin bu konu hakkındaki bilgileri yeterli bulunmamıştır. Öğrencilerin müzik beğenilerinin, bulundukları sosyo – kültürel çevreye göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır. İletişim araçlarının çocuğun müzik tercihi üzerinde büyük etkisinin olduğu otaya çıkmıştır. Çocuk şarkıları dağarcığının yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Okulların fiziki ortam ve araç gereç bakımından yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

2.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde izlenen yol, yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada uygulamalı ritim eğitimi alarak öğrenim gören öğrenciler ile ritim eğitimi almadan geleneksel müzik öğrenimi gören öğrencilerin, müzik derslerine karşı olan tutumları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla, ön test ve son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır.

6. ve 8.sınıflar A ve B şubeleri olmak üzere deney grubu ve kontrol grubu olarak ayrılmıştır. Toplam 44 kişi olan deney ve kontrol grubunda; A şubeleri kontrol grubu, B şubeleri ise deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubuna Prof. Dr. Ayfer Kocabaş'ın geliştirmiş olduğu "Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği" 06.10.2008'de uygulanmış sonuçları SPSS programıyla çözümlenerek bir sonraki aşamaya geçilmiştir. Bir sonraki aşamada;

Deney grubu (6-B ve 8-B) ile haftada 40 dakika olan müzik dersinin, 30 dakikası öğretim programına göre yapılmış, son 10 dakikası, " **Ek-3** "kısmında yer alan "**Uygulamalı Ritim Eğitim Modeli**" uygulanarak yapılmıştır.

Kontrol grubu (6-A ve 8-A) ile haftada 40 dakika olan müzik dersi öğretim programına göre yapılmıştır.

Deney ve kontrol grubu ile 2 ay süre ile yapılan müzik derslerinin sonucunda deney ve kontrol gruplarına ikinci kez "Müziğe İlişkin Tutum

Ölçeği" uygulanmış ve sonuçlar karşılaştırılarak bulgular kısmında tablo ve grafikler halinde sunulmuştur.

VERİ TOPLAMA ARAÇ VE TEKNİKLERİ

Bu çalışmada veriler, Prof. Dr. Ayfer Kocabaş'ın hazırlamış olduğu "Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği" testi kullanılarak, ön test – son test kontrol gruplu model kullanılarak toplanmıştır.

"Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği" 30 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular:

Müzik Derslerine İlişkin Tutumları Ölçme,

Müziksel Kültür Edinmeye İlişkin Tutumları Ölçme,

Müzik Yeteneğinin Gelişimine İlişkin Tutumları Ölçme ,

olmak üzere 3 grupta toplanmış ve parantez içerisinde soruların hangi tutumu ölçtüğü belirtilmiştir

Müzik Dersine İlişkin Tutumlarına etkisi; (1.-2.-3.-4.-5.-6.-8.-9.-10.-11.-12.-13.-14.-15.-16.-21.-24.-25.-29.-30. soru)

Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutumlarına Etkisi; (17.-18.-19.-20.-23. soru)

Müzik Yeteneğinin Gelişimine İlişkin Tutumlarına Etkisi; (7.-22.-26.27.-28. sorudan oluşmaktadır.

VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi için SPSS adlı bilgisayar programı kullanılmıştır. Deney grubu ve kontrol grubu belirlendikten sonra uygulanan tutum ölçeğinin sonuçları saptanmıştır.

Deney grubu ve kontrol grubuyla 8 ders saati müzik dersi yapıldıktan sonra aynı tutum ölçeği tekrar uygulanmıştır. Sonuçlar ön test ve son test olarak SPSS programıyla saptanıp tablolara dönüştürülmüş ve tablolardaki sonuçlar da grafiklere yansıtılarak anlamlı hale getirilmiştir.

ÇALIŞMA PLANI

Deney ve kontrol gruplarının oluşturulması	2 Hafta
Deney ve kontrol grubuna ön test uygulanması	2 hafta
Uygulamalı ritim eğitimi modelinin oluşturulması	36 hafta
Uygulamalı ritim eğitiminin deney grubuyla yapılması	8 hafta
Deney ve kontrol grubuna son test uygulanması	1 hafta
Verilerin analizi	4 hafta
Araştırmanın raporlaştırılması	12 hafta

Çalışma, toplam 64 haftalık bir süreden oluşmaktadır.

3.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar, araştırmanın amacına ve alt problemlerine göre ele alınmış, tablolar halinde açıklanarak yorumlanmıştır.

Tablolardaki bilgiler grafiklere de aktarılarak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarındaki artış ve azalmaların anlaşılması için görselleştirilmiştir.

Grafikler, tabloların görselleştirilmiş halidir.

Tablo 1. 6/B (DG) 6/A (KG) ve Sınıflarının Ön Test Puanları Arasındaki Fark

	6/B-6/A	N	ORTALAMA	F	ORTALAMA FARK	t	Sig
ÖN TEST	Toplam Ölçek	10b	76,30	16,507	8,23	1,74	,096
		15a	68,06				
	Müzik Dersine İlişkin Tutum	10	48,30	14,694	4,30	1,56	,134
		15	44,00				
	Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	10	14,90	9,418	1,90	1,56	,131
		15	13,00				
	Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin	10	13,10	12,700	2,03	2,06	,051
		15	11,06				

6/A ve 6/B sınıfı öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için Independent-Samples T-Testi uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda ön test puanları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel bir farklılık saptanmıştır. Bu fark deney grubu ile kontrol grubunun müziğe ilişkin tutumlarındaki yakınlığı, denkliği anlamına gelmektedir. Bu durum uygulama sonrası elde edilecek sonuçların güvenilirliğini artırmaktadır.

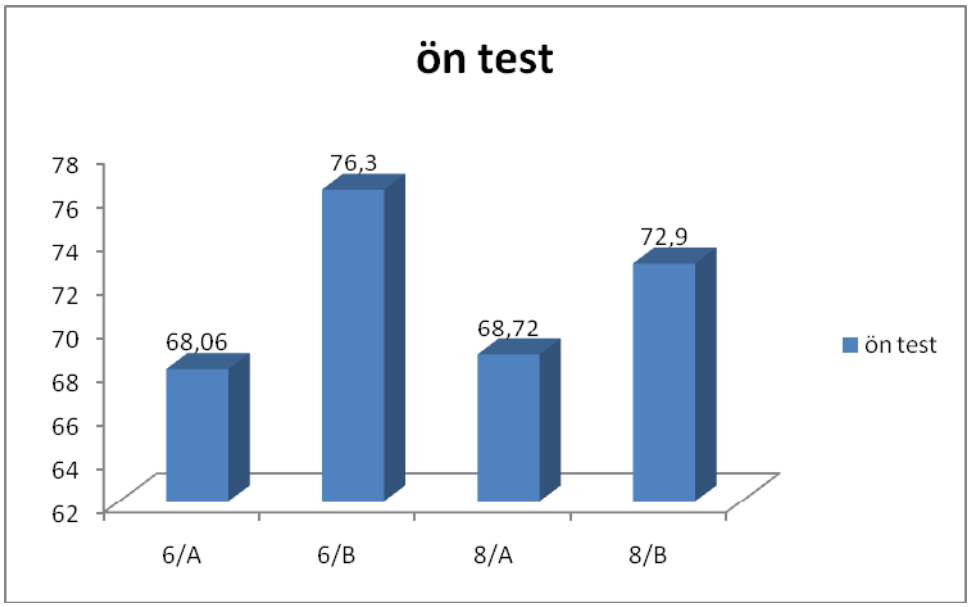
Tablo 2. 8/A (KG) ve 8/B (DG)Sınıflarının Ön Test Puanları Arasındaki Fark

	8/A-8/B	N	ORTALAMA	F	ORTALAMA FARK	t	Sig
ÖN TEST	Toplam Ölçek	11	68,72	,017	-4,71	-,884	-,88
		10	72,90				
	Müzik Dersine İlişkin Tutum	11	42,63	,011	-3,06	-1,11	,280
		10	45,70				
	Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	11	13,54	,330	-1,45	-1,01	,321
		10	15,00				
	Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin	11	12,54	1,54	,345	,344	,735
		10	12,20				

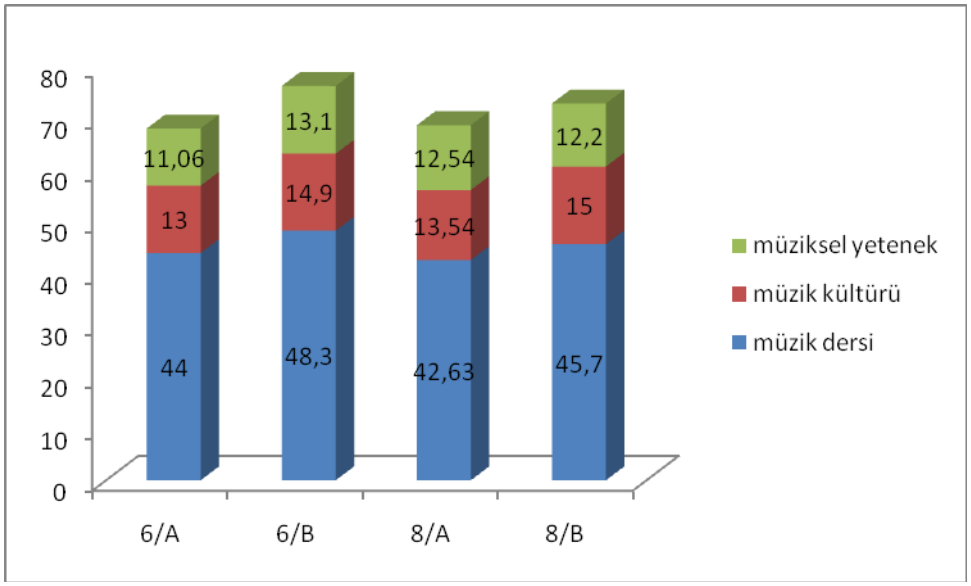
8/A ve 8/B sınıfı öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için Independent-Samples T-Testi uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda ön test puanları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel bir farklılık saptanmıştır. Bu koşulun sağlanmış olması uygulama sonrası elde edilecek sonuçların güvenilirliğini artırmaktadır.

Grafik 1.Sınıfların Ön Test Puanları

Grafik 2. Sınıfların Alt Ölçeklere Göre Ön Test Puanları

Tablo 3. 6/B (DG) ve 6/A (KG) Sınıflarının Son Test Puanları Arasındaki Fark

	6/B-6/A	N	ORTALAMA	F	ORTALAMA FARK	t	Sig
SON TEST	Toplam Ölçek	10	83,90	8,305	26,03	6,12	,000
		15	57,86				
	Müzik Dersine İlişkin Tutum	10	52,50	5,246	16,43	6,61	,000
		15	36,06				
	Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	10	17,00	12,677	5,66	4,86	,000
		15	11,33				
	Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin	10	14,40	11,707	3,93	4,05	,001
		15	10,46				

Son test puanları arasındaki farklılığın belirlenmesi için Independent-Samples T-Testi uygulanmış, sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır.

Ölçeğin geneli ve tüm alt ölçekler için son test puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Deney grubunu oluşturan 6/B öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubunu oluşturan 6/A sınıfı öğrencilerine oranla tutumlarında anlamlı bir artış olmuştur.

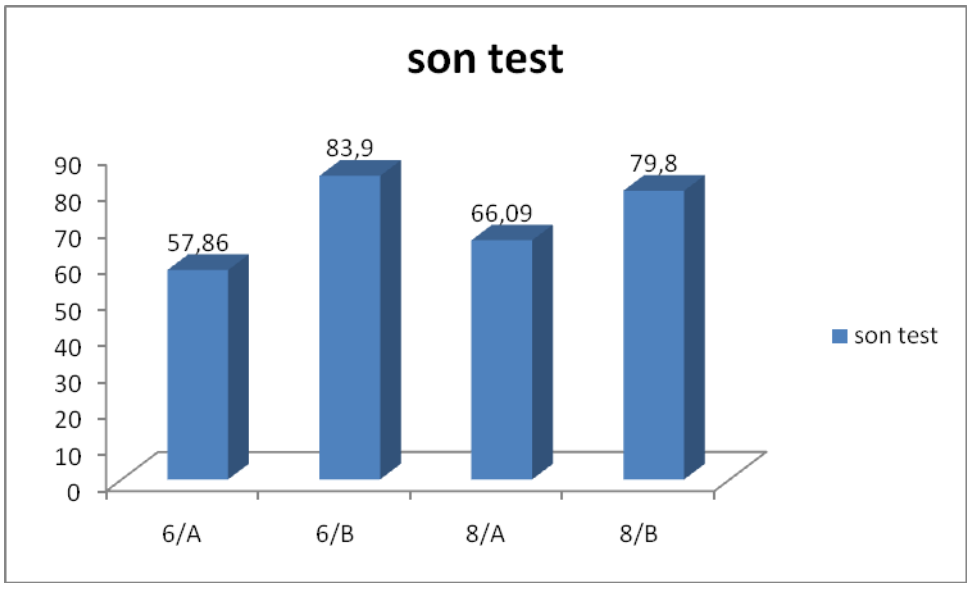
Tablo 4. 8/A(KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Son Test Puanları Arasındaki Fark

	8/A-8/B	N	ORTALAMA	F	ORTALAMA FARK	t	Sig
SON TEST	Toplam Ölçek	11	66,09	,004	-13,70	-2,49	,022
		10	79,80				
	Müzik Dersine İlişkin Tutum	11	43,0909	,00	-7,20	-2,28	,034
		10	50,3000				
	Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	11	12,0000	,463	-4,00	-2,89	,009
		10	16,0000				
	Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin	11	11,0000	,00	-2,50	-2,26	,043
		10	13,5000				

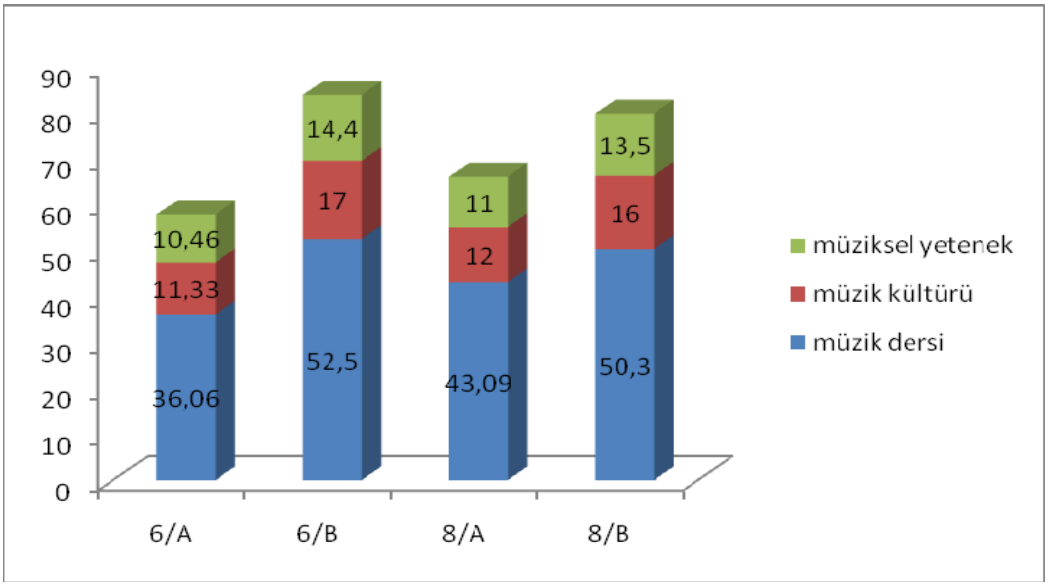
Son test puanları arasındaki farklılığın belirlenmesi için Independent-Samples T-Testi uygulanmış, sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır.

Ölçeğin geneli ve tüm alt ölçekler için son test puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Grafik 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Puanları

Grafik 4.Sınıfların Alt Ölçekler Bazında Son Test Puanlar

Tablo 5. 6/A Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Farklılıkları

6/A	TEST	N	ORTALAMA	KORELASYON	t	Sig
Toplam Ölçek	Ön Test	15	68,0667	,060	1,84	,086
	Son Test	15	57,8667			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ön Test	15	44,0000	-,092	2,31	,036
	Son Test	15	36,0667			
Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	Ön Test	15	13,0000	,291	1,30	,213
	Son Test	15	11,3333			
Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin Tutum	Ön Test	15	11,0667	,224	,553	,589
	Son Test	15	10,4667			

6/A öğrencilerinin ön test-son test puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Paired-Samples T-Testi uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda; ölçeğin genel değerlendirilmesinde ortalamada bir azalış olduğu ve bu azalışın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı saptanmıştır.

Tablo 6. 6/B Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Farklılıkları

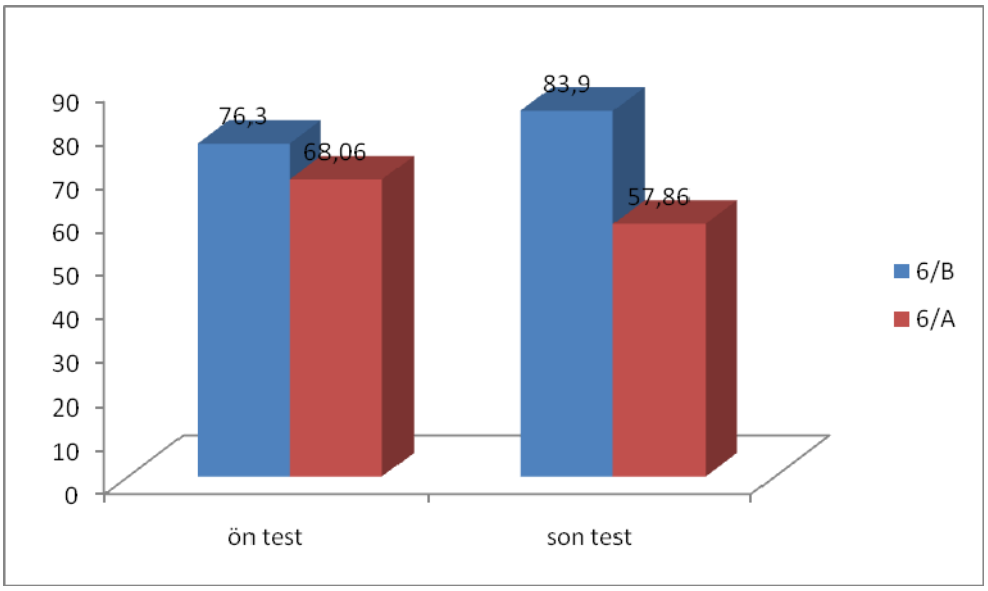
6/B	TEST	N	ORTALAMA	KORELASYON	T	Sig
Toplam Ölçek	Ön Test	10	76,3000	,709	-4,79	,001
	Son Test	10	83,9000			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ön Test	10	48,3000	,690	-4,30	,002
	Son Test	10	52,5000			
Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	Ön Test	10	14,9000	,573	-3,99	,003
	Son Test	10	17,0000			
Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin Tutum	Ön Test	10	13,1000	,721	-3,54	,006
	Son Test	10	14,4000			

6/B öğrencilerinin ön test-son test puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Paired-Samples T-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar yukarıdaki tabloya yansıtılmıştır.

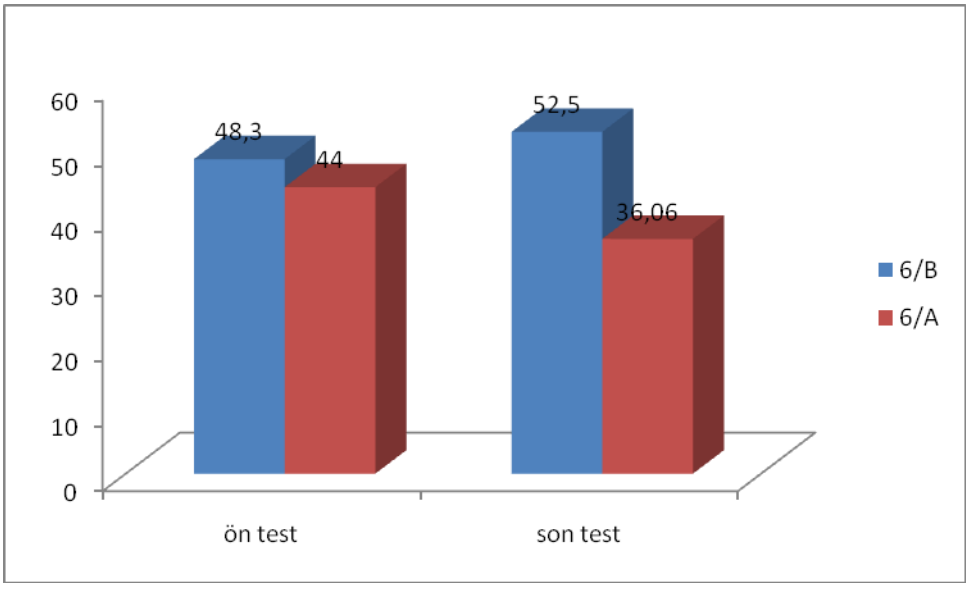
Ölçeğin genel değerlendirilmesinde ortalamada bir artış olduğu ve bu artışın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu saptanmıştır.

Aynı farklılığı alt ölçekler için test ettiğimiz zaman; bütün alt ölçeklerde bir artış olduğu ve bu artışın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu saptanmıştır.

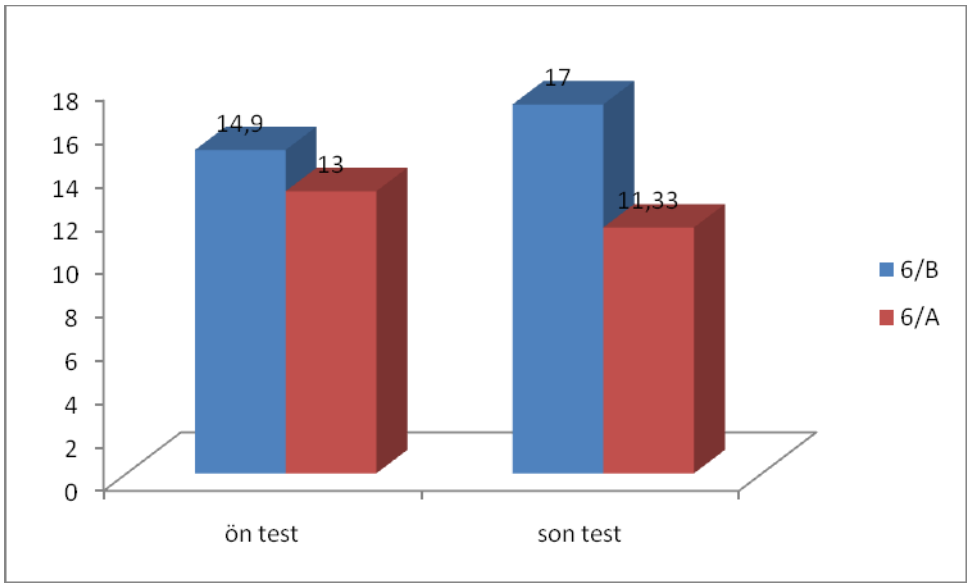
Grafik 5. 6/B (DG) ve 6/A (KG) Sınıflarının Ön Test-Son Test Sonuçları

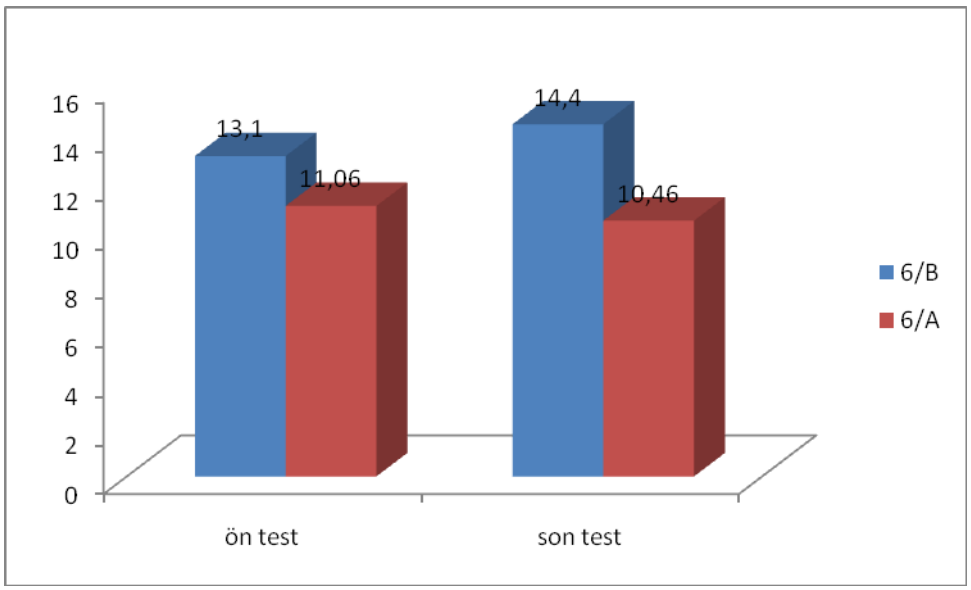

Grafik 6. 6/B (DG) ve 6/A (KG) Sınıflarının Müzik Derslerine İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

Grafik 7. 6/B (DG) ve 6/A (KG) Sınıflarının Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

Grafik 8. 6/B (DG) ve 6/A (KG) Sınıflarının Müzik Yeteneğinin Gelişimine İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

Tablo 7. 8/A Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Sonuçları

8/A	TEST	N	ORTALAMA	KORELASYON	t	Sig
Toplam Ölçek	Ön Test	11	68,7273	,539	,814	,435
	Son Test	11	66,0909			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ön Test	11	42,6364	,524	-,232	,821
	Son Test	11	43,0909			
Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	Ön Test	11	13,5455	,575	1,68	,123
	Son Test	11	12,0000			
Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin Tutum	Ön Test	11	12,5455	,356	2,04	,068
	Son Test	11	11,0000			

8/A öğrencilerinin ön test- son test puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Paired-Samples T-Testi uygulanmıştır.

Ölçeğin genel değerlendirilmesinde ortalamada bir azalış olduğu ve bu azalışın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı saptanmıştır.

Aynı farklılığı; müzik dersinin, öğrencilerin müzik kültürü edinmeye ilişkin tutumları ve müziksel yaratıcılığını geliştirme konusundaki tutumları için sınadığımızda azalma olduğu saptanmıştır.

8/A kontrol grubu öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarında bir artış ortaya çıkmıştır, fakat bu artışın istatiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır. %42,63 olarak ölçülen ön test değeri, son test ölçümünde %43,09 olmuştur.

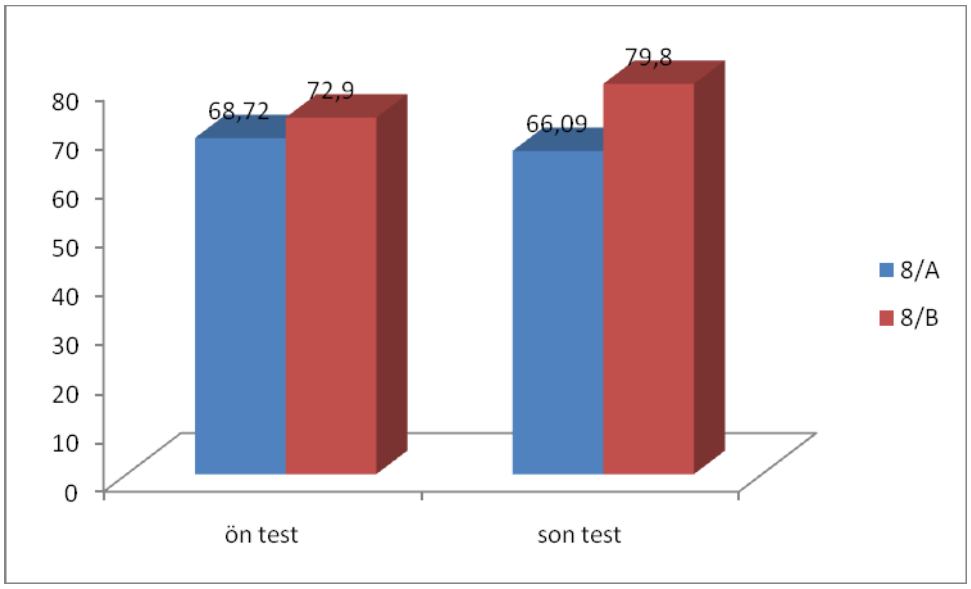
Tablo8. 8/B Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test – Son Test Sonuçları

8/B	TEST	N	ORTALAMA	KORELASYON	T	Sig
Toplam Ölçek	Ön Test	10	72,9000	,551	-1,84	,099
	SonTest	10	79,8000			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ön Test	10	45,7000	,596	-2,29	,048
	Son Test	10	50,3000			
Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Tutum	Ön Test	10	15,0000	,341	-,881	,401
	Son Test	10	16,0000			
Müziksel Yeteneğin Gelişimine İlişkin Tutum	Ön Test	10	12,2000	,578	-1,61	,140
	Son Test	10	13,5000			

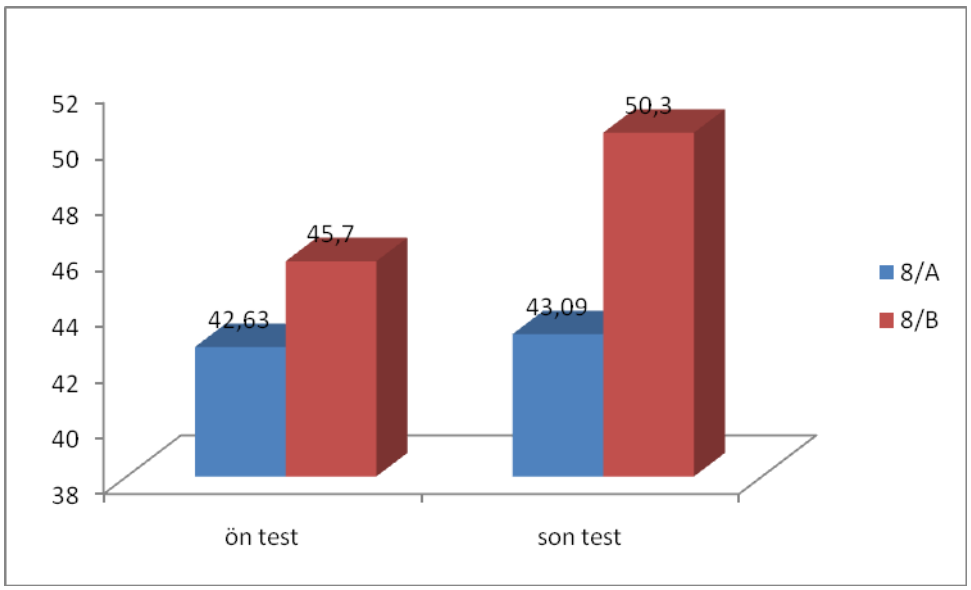
8/B öğrencilerinin ön test-son test puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Paired-Samples T-Testi uygulanmıştır. Uygulama sonucu, ölçeğin genel değerlendirilmesinde ortalamada bir artış olduğu saptanmıştır.

Aynı farklılığı alt ölçekler için sınadığımız zaman; müzik dersine ilişkin tutumlarında bir artış olduğu ve bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

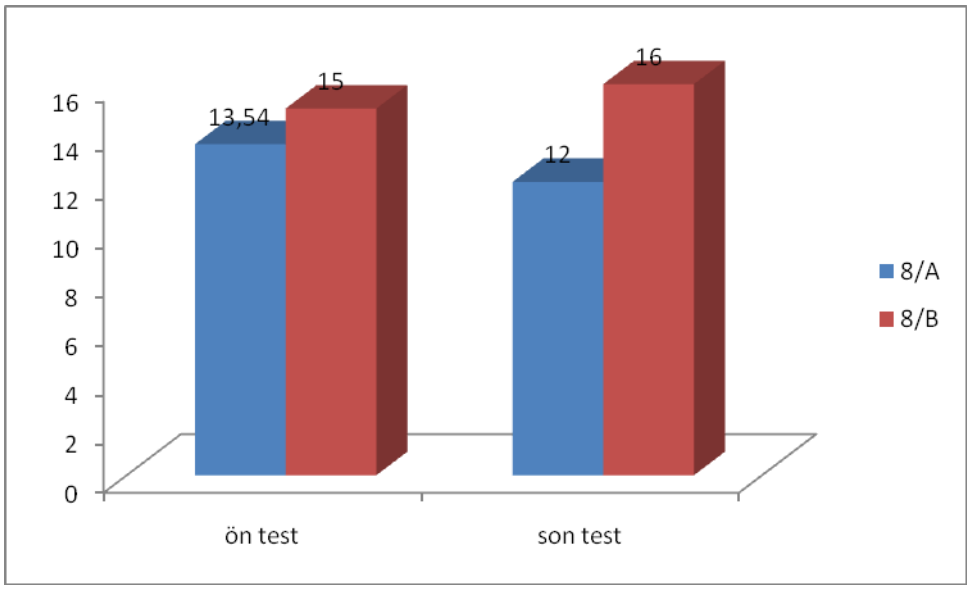
Grafik 9. 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Ön Test-Son Test Sonuçları

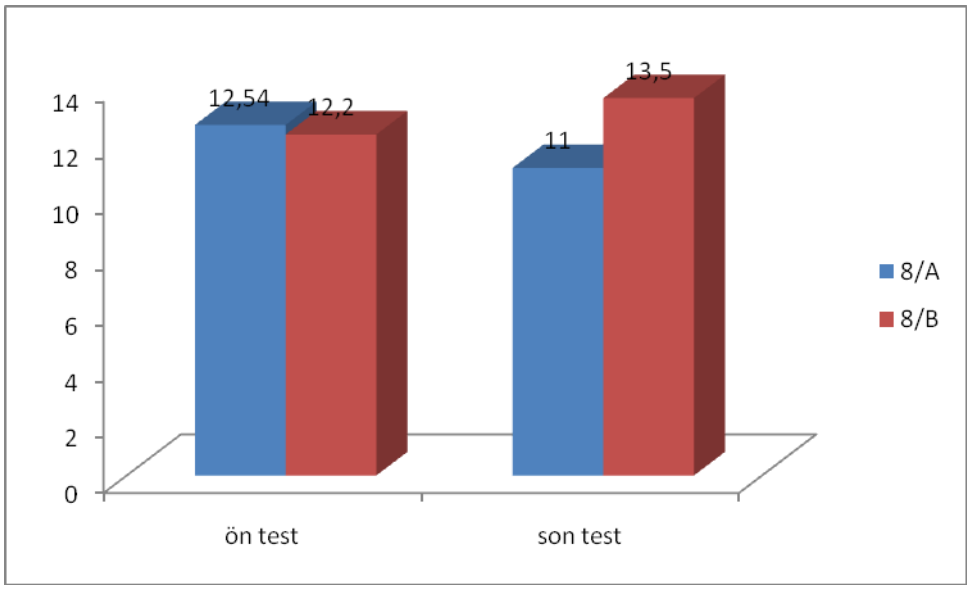

Grafik 10. 8/A (KG) Ve 8/B (DG) Sınıflarının Müzik Derslerine İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

Grafik 11. 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Müzik Kültürü Edinmeye İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

Grafik 12. 8/A (KG) ve 8/B (DG) Sınıflarının Müziksel Yeteneğin Gelişmesine İlişkin Ön Test- Son Test Sonuçları

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, ritim eğitimi destekli müzik eğitiminin öğrencilerin müzik derslerine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla elde edilen bulgulara bağlı olarak sonuçlar ve öneriler yer almıştır.

SONUÇLAR

Araştırmanın genel bulguları aşağıda maddeler halinde yazılmıştır.

1 - Müzik dersinin; uygulamalı ritim eğitimi ile yürütüldüğü grubun, "Müzik Dersine İlişkin Tutumlarında" olumlu artış olmuştur.

Müzik dersinin, geleneksel anlayışla yürütüldüğü grubun, müzik dersine ilişkin tutumlarında artış olmamış; istatistiksel olarak azalma olmuştur.

8/A Kontrol grubunun, müzik dersine ilişkin tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmasa da artış saptanmış, %42.63 olarak ölçülen ön test değeri %43.09 olmuştur.

2 - Müzik dersinin uygulamalı ritim eğitimi ile yürütüldüğü grubun, "Müziksel Kültür Edinme" konusundaki tutumlarında artış olmuş; müzik dersinin; geleneksel anlayışla yürütüldüğü grubun "Müziksel Kültür Edinme" konusundaki tutumlarında artış olmamıştır..

3 - Müzik dersinin, uygulamalı ritim eğitimi ile yürütüldüğü grubun "Müzik Dersinin, Müziksel Yeteneklerin Gelişimine Katkısı" konusundaki tutumlarında artış olmuş; müzik dersinin, geleneksel anlayışla yürütüldüğü grubun, "Müzik Dersinin, Müziksel Yeteneklerin Gelişimine Katkısı" konusundaki tutumlarında artış olmamıştır.

ÖNERİLER

1. Uygulamalı ritim eğitimi anlayışı, ilköğretimin tüm sınıflarında yaygınlaştırılmalıdır.

2. Müzik öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinin ders programında ritim ile ilgili konulara yer vermeli ve bu dersler uygulamalı olarak yapılmalıdır.

3. İlköğretim müzik ders kitapları hazırlanırken, ritim ile ilgili konular, ritim çalgılarıyla uygulamalı yapılacak şekilde hazırlanmalı, öğrencilerin ritim ile ilgili konuları, ritim aletleriyle yaparak, yaşayarak öğrenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Akkaş, Salih. (2007). **Orff Çalgıları ve Blokflüt İle Müzik Eğitimi.** Ankara: Bilge Yayınevi

Akkaş, Salih. (1993). **Okulöncesi Eğitimde Müzik.** (Birinci Baskı). Ankara: Bilge Yayınevi.

Artan, İsmihan. (1993). **Anaokuluna Devam Eden 54 -57 Aylık Çocuklara Seslerle İlgili Becerilerin Kazandırılmasında Müzik Uygulamalarının Etkisinin İncelenmes**i- Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Atalay, Engin. (1998). **Temel Eğitim II. Kademe Öğrencilerinin Müziğe İlişkin Tutumlarının Ölçülmesi**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aydoğan, Salih. (2005). **Renklerle Müzik Eğitimi.** Genişletilmiş Basım). Ankara: Arkadaş Yayınları

Başaran, İbrahim. (1999). **Eğitime Giriş**. (Gözden Geçirilmiş Basım). Ankara: Umut Yatım – Dağıtım.

Egüz, Saip. (1991). **Toplu Ses Eğitimi- I.** (İkinci Baskı). Ankara: Ayyıldız.

Gander, M.J.& Gardiner, H., W. (2004). **Çocuk ve Ergen Gelişimi (5. Baskı)**. Ankara: İmge Kitabevi.

Görgünay, Nurcan. (1994). **İlköğretim Okullarında Müzik Eğitiminin Etkililiği.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Işın, Didem. (2008). **Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Uygulanan Orff Yaklaşımının 5 – 6 Yaş Grubundaki Çocukların Ritimsel Becerilerine Etkisi.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, Niyazi. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kocabaş, Ayfer. (2003). **Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği.**

Khan, Sufi. (2001). **Müzik-İnsan ve Evren Arasındaki Köprü**. İstanbul: Arıtan Yayınevi.

Mertoğlu, Ercan. (1991). **İlkokullarda Müzik Eğitimi–Teoride ve Uygulamada**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Mertoğlu, Ercan. (2002). **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5 - 6 Yaş Grubundaki Çocukların Ritim(Tartım) Algılamalarının İncelenmesi.** Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Morgül, Mahiye. (2005). **Müzik Nasıl Öğretilir**. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Piaget, Jean. (1938). **Çocukta Dil ve Düşünme** (Çev. S.E. Siyavuşgil). İstanbul Üniversitesi Ana İlim Kitapları Tercümeleri Serisi No 4. (Orijinal eserin yayım tarihi, 1923).

Say, Ahmet. (2002). **Müzik Sözlüğü**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Senemoğlu, Nuray. (1997). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Burdur: Ertem Matbaacılık.

Sever, Sedat. (2003). **Çocuk ve Edebiyat**. (1.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Sığırtmaç, Ayperi. (**2005). Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi**. İstanbul: Kare Yayınları.

Sun, Muammer., Seyrek, H. (2002). **Okul Öncesi Eğitimde Müzik.** İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.

Şentürk, Nezihe., Morgül Mahiye. (2003). **4 – 7 Yaş Çocukları için Müzik Eğitimi – Müzik Çalışalım.** Ankara: Kök Yayınları.

Uçan, Ali., Yıldız, G., Bayraktar, E. (1999). **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı: İlköğretimde Müzik Öğretimi.** Ankara: M.E.B Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.

Uçan, Ali. (2005). **Müzik Eğitimi** (3.Baskı). Ankara: Evrensel Müzikevi.

Uluç, Murat Özden. (2006). **Müzik Sözlüğü** (3.Baskı). Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Uşaklıgil A. , Özdemir A. , Özdemir S. , Öztürk A. , Acay S. , Tercanlı C. (2005). **Müzikli Çocuk Oyunları.** İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

EKLER

EK -1
MÜZİĞE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Cinsiyet: (K) E(2)
Sınıf: 6( ) 8( )

Sevgili Öğrenciler,

Sizlerin müziğe ilişkin duygu, düşünce, inanç ve tutumlarınızı ortaya koymak amacıyla elinizdeki ölçek düzenlenmiştir. Aşağıdaki cümlelerden hiçbirinin kesin olarak cevabı yoktur. Her soruyla ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bu nedenle verilen yanıtlar yalnızca kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken önce dikkatli bir şekilde okuyunuz. Sonra sizin duygu ve düşüncelerinize en yakın olan seçeneğin harfini yuvarlak içine alınız.

Seçenekler şunlardır: Evet (E), Kısmen (K), Hayır (H)
Katkılarınız için teşekkür eder, başarılar dilerim.

1- Müzik çok sevdiğim dersler arasındadır.	E	K	H
2- Müzik dersi bence sıkıcıdır.	E	K	H
3- Boş zamanlarımda müzikle uğraşmaktan zevk alırım	E	K	H
4- Notaları çözümlemek beni yorar.	E	K	H
5- Müzik dersinde çalgı çalmak beni korkutur.	E	K	H
6- Müzik dersinde çalar söylerken hata yapsam bile, çalıp söylemekten çekinmem.	E	K	H
7- Çalgı çalmak kendime olan güvenimi arttırır.	E	K	H
8- İleride müzikle ilgili bir meslek seçmek isterim.	E	K	H
9- Programdan müzik dersleri kaldırılırsa çok mutlu olurum.	E	K	H
10- Programda müzik ders saatleri arttırılırsa çok mutlu olurum.	E	K	H
11- İleride müzikle ilgisi olmayan bir meslek seçmek isterim.	E	K	H
12- Notasını gördüğüm – bulduğum şarkıları çalıp söylemek İsterim.	E	K	H
13- Müzik ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.	E	K	H

14- Müzik dersine zorunlu olduğum için katılıyorum.	E	K	H
15- Müzik dersinde kendimi rahat hissederim.	E	K	H
16- Müzik dersine sınıfı geçmek için çalışıyorum.	E	K	H
17- T.V. radyo, gazete ve dergilerdeki müzikle ilgili yayınlar ilgimi çekmez.	E	K	H
18- Boş zamanlarımda müzikle ilgili hiçbir şey yapmak içimden gelmez.	E	K	H
19- Müzikle ilgili bilgi ve becerilerimi arttırmak için arkadaşlarım ve öğretmenlerimden sürekli yararlanmak isterim.	E	K	H
20- Müziğin günlük yaşamda önemi yoktur.	E	K	H
21- Müzik derslerinde tedirgin ve sinirli oluyorum.	E	K	H
22- Güzel şarkı söylemekten ya da çalmaktan gurur duyarım.	E	K	H
23- Müzikteki başarım bana cesaret veriyor.	E	K	H
24- Müzik öğretmenim bana çok başarısız olduğum hissini veriyor.	E	K	H
25- Müzik dersinde elimden gelenin en iyisini yapmaya gayret Ederim.	E	K	H
26- Müzik dersinde müzik yeteneğimin geliştiğini hissediyorum.	E	K	H
27- Müzik dersinin yeteneğimin gelişmesinde katkısı olmadığına İnanıyorum.	E	K	H
28- Müzik dersi müzik ile ilgili bir şeyler yaratmak için bende İstek uyandırıyor.	E	K	H
29- Müzik dersinde birlikte söyleyip – çalmaktan zevk alırım.	E	K	H
30- Müzik dersinde benim gösterdiğim başarıyı arkadaşım Göstermediği zaman üzülürüm.	E	K	H

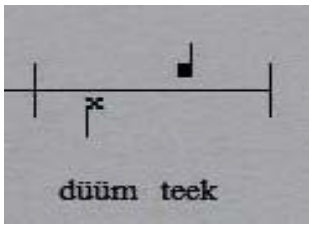
EK-2

UYGULAMALI RİTİM EĞİTİMİ MODELİ

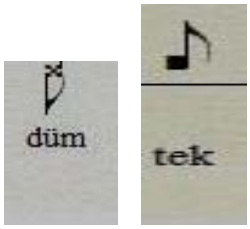
Bu yöntem 2 ana vuruştan oluşan, her seviyedeki öğrencinin ritmi anlamasını ve doğru ritim tutmasını sağlamak amacıyla, çalışmacı tarafından hazırlanmıştır.

Uygulamalı ritim eğitim modelinde;

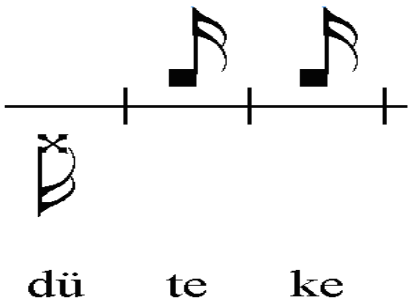
DÜÜM ve TEEK = 1 Vuruşluk dörtlük nota değerindedir

DÜM ve TEK = Yarım vuruşluk sekizlik nota değerindedir.

DÜ – TE ve KE Çeyrek vuruşluk onaltılık nota değerindedir.

Bendir-Darbuka- Davul

Vurmalı çalgılar ailesinin ana çalgıları olan bu çalgılarda "**DÜM TEK"** yönteminin uygulanma şekli:

BENDİR için:

Öğrencinin fiziksel yapısına göre bendirin ebatları öğretmen tarafından seçilir.

Sağ elimizin orta parmağının ucunu bendirin tam ortasına gelecek şekilde vurup hemen çekerek DÜM sesini elde ederiz.

Resim. 1

DÜM sesi Resim. 1 ve Resim. 2'de görüldüğü gibi vurulmalıdır.

Resim. 2

DÜM vuruşunda avucumuzun içi bendire değmeden çok hızlı biçimde hareket eder.

DÜM sesi elde edildikten sonra **TEK** vuruşuna geçilmelidir.

TEK vuruşu; yine bendirin tam orta kısmına; **DÜM** vuruşu yaptığımız yere, avucumuzu açarak ve parmaklarımızı oval şekle getirerek vurulmalıdır.

Resim.3

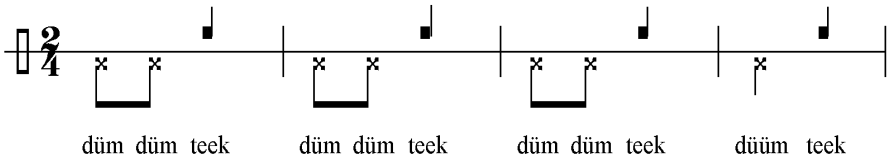
TEK vuruşu, Resim. 3'teki gibi vurulmalıdır.

Resim. 4

TEK vuruşunda elimizi bendirin tam ortasında kalacak şekilde vurulmalıyız.

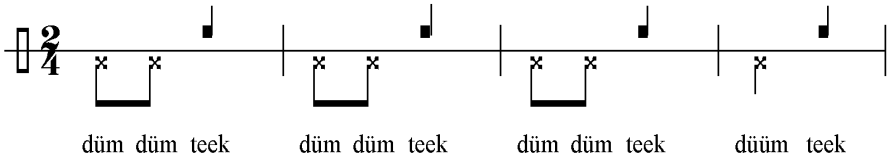
DÜM ve **TEK** vuruşları sırasıyla bir süre çalışılmalıdır. ,daha sonra birkaç kez üst üste **DÜM**, birkaç kez de üst üste **TEK** vuruşu yapıldıktan sonra aşağıda yazılı olan ritimler çalışılmalıdır.

Yukarıda yazılı olan ritim kalıbı modelin başında anlatılan **DÜM** ve **TEK** vuruşlarının kurallarına göre öğretmen tarafından belirlenecek bir hızla çalışılmalıdır. Bu çalışmada öğrencilerin **DÜM** ve **TEK** vuruşları kontrol edilmeli, hatalar varsa düzeltilmesi sağlanmalıdır.

Öğretmen **DÜM** ve **TEK** vuruşunu ilk derste çok iyi kavratmalıdır. Bazen öğrencilere gözlerini kapamalarını söyleyip, **DÜM** ve **TEK** seslerini vurarak, öğrencilerden **DÜM** ve **TEK**'i ayırt etmelerini istemelidir.

Örneğin;
DÜM sesini vurmalı, sonra **TEK** sesini vurmalı aşağıdaki çalışma yapılmalıdır.

DARBUKA için;

Resim. 5

Darbukada **DÜM** ve **TEK** vuruşları daha farklıdır. Ses olarak da bendire göre daha tiz(ince) bir sese sahiptir. Bu farklılık, bendirle darbukanın birlikte çalınmasıyla güzel bir ses bütünü oluşturmasını sağlar.

Darbukada **DÜM** vuruşu;

Resim. 6

DÜM vuruşu Resim. 6'da görüldüğü gibi darbukanın tam orta kısmına avucumuzun içi de gelecek şekilde vurulmalıdır**.**

DÜM sesinin doğru elde edilebilmesi için **DÜM** vurduğumuz anda elimizi geri çekerek yankılı bir ses oluşmasını sağlamalıyız.

Darbukada TEK vuruşu:

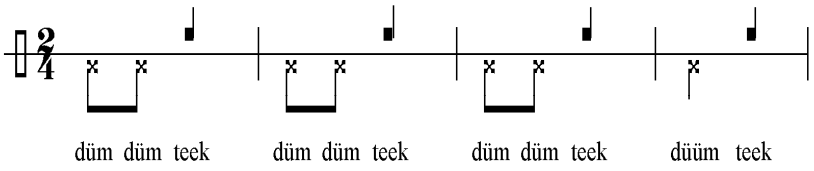
TEK vuruşu, **DÜM** vuruşunun darbukanın kenarına vurulmasıyla elde edilir**.**

Burada dikkat edilecek nokta**, TEK** vuruşunu yaptığımız anda elimiz darbukanın üzerinde kalmalıdır

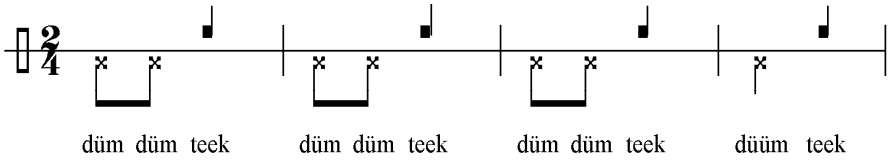
.

Çabuk çalıyor bile olsak elimiz çok kısa süreli de olsa da **TEK** vuruşunu hissettirmek amacıyla darbukanın kenarında **DÜM** sesinin yankısını kesecek şekilde kalmalıdır.

Darbukada **DÜM** ve **TEK** vuruşu öğretildikten sonra aşağıda yazılı ritim çalışması yaptırılarak öğrencilerin **DÜM** ve **TEK** vuruşlarını kavramaları sağlanmalıdır.

DAVUL için:

Davul, elimizle kullandığımız tokmak ve çırpı çalınır. Bunlardan bir tanesi **DÜM** vuruşunu yapmak için sağ elle kullandığımız “tokmak”, diğeri ise sol elle kullandığımız **TEK** vuruşunu yaptığımız “çırpı” dır.

Resim.7

Resim. 7’de davulun vuruş yapılması için kullanılan “tokmak” ve “çırpı” yan yana gözükmektedir.

Davulla çalışma yaparken tokmak ile **DÜM** vuruşu çırpı ile **TEK** vuruşu yapılır. Davulun vuruş yapılması için iki kısmı vardır, iki kısmı da hayvan derisi gerdirilerek yapılmıştır.

Davulda yapılacak olan çalışmalarda hata yapma riski en az olan öğrencilerin davul çalması sağlanmalıdır. Ayrıca, ritim kalıpları çalışılırken ritim kalıplarının güçlü vurulması gereken yerler(ölçü başlarındaki vuruşlar), davul çalan öğrenciler tarafından verilmelidir.

DÜM vuruşları ve **TEK** vuruşları çalışılırken öğrencilerin çırpıyı tutması başlarda zor olabileceği için **TEK** vuruşu öğrencilere yoğun çalıştırılmalıdır.

EK- 3

UYGULAMALI RİTİM EĞİTİMİNE BAŞLAMA

Tarih: 20.10.2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (Farklı Ritmik Yapıdaki Ezgileri Seslendirir)
Kazanımlar: 8.Sınıf(Uluslar arası Müzik Türlerini Dinlemekten Hoşlanır)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 1. ders, çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

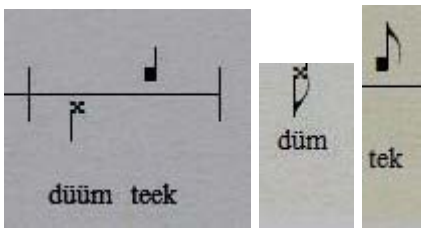
1.DERS

Derste kullanılacak olan çalgılar tanıtılır. Basit şekilde örneklerle enstrümanın “tutuş” , “vuruş” , “oturuş” şekli anlatılır, enstrümanların yapısal özelliklerine kısaca değinilerek;

Temel vuruş olan **DÜM** ve **TEK** vuruşuna geçilir. İlk derste öğrencilere **DÜM** ve **TEK** vuruşu çok iyi kavratılmalıdır.

Bu amaçla **DÜM** ve **TEK** seslerinin daha iyi ayırt edilebilmesi için öğrencilerle **DÜM** ve **TEK** sesleri çalışılmalıdır.

Örneğin, öğrencilere gözlerini kapatmaları söylenip, öğretmenin hangi vuruşu yaptığını anlamaları sorulmalıdır. Önce sadece;

gibi basit, anlaşılması kolay ritimler, daha sonra sınıf katılımında artış oldukça ve sınıfta doğru bilenlerin sayısı fazlalaştıkça ritim kalıpları herkesin aynı anda söyleyip çalabileceği şekilde çalışılmalıdır.

Bu derste, ritimler öğretmenin de katılımıyla birlikte önce sesli söylenmeli sonra da sınıfça çalınmalıdır.

Bu çalışmalar esnasında öncelikle,

1-Öğretmen bu yazılı ritim kalıplarını öğrencilerine sesli olarak söyletmeli sonra,

2- Öğretmenin bizzat kendisi kullanılan çalgıların her biriyle bu kalıpları öğrencilere göstererek çalmalı ve daha sonra,

3- Öğrencilerle birlikte ritim kalıplarını çalmalıdır.

2. DERS

Tarih: 27.10.2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (Bildiği Ezgileri Çalgısıyla Seslendirir)
Kazanımlar: 8.Sınıf (Ses ve Nefes Çalışmaları Yapar)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 2. ders, çalışılır.

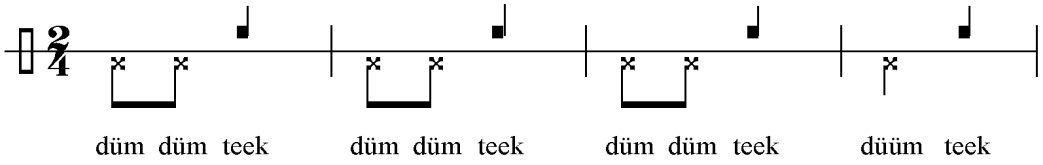
Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

1. derste öğrenilen ritimler tekrar edilmeli her öğrenciye tek tek çalma şansı tanınmalı, hatalar varsa düzeltilmeli daha sonra tüm sınıf ritim kalıplarını tekrar etmelidir.

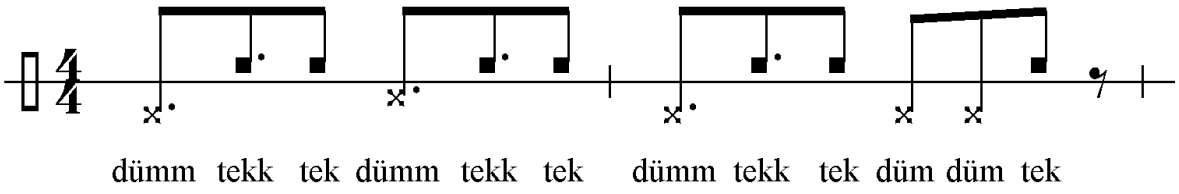
Yukarıda yazılı olan çalışmalar yapıldıktan sonra aşağıda yazılı olan ritme kalıbına geçilmelidir.

Diğer ritim kalıbında olduğu gibi, 1 ve 2 numaralı ritim kalıbında da öncelikle tüm öğrenciler, yazılı ritmi öğretmenin anlatımı ve uygulamasıyla öğrenmeli daha sonra öğrencilerden seslerini kullanarak ritim kalıbını söylemeleri istenmeli daha sonra da uygulamaya geçilmelidir.

1 NO.'LU RİTİM KALIBI

2 NO.'LU RİTİM KALIBI

3. DERS

Tarih: 03.10.2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (Atatürk ile İlgili Şarkıları, Marşları Anlamına Uygun Seslendirir)
Kazanımlar: 8.Sınıf (Müzik Çalışmalarını Sergiler)

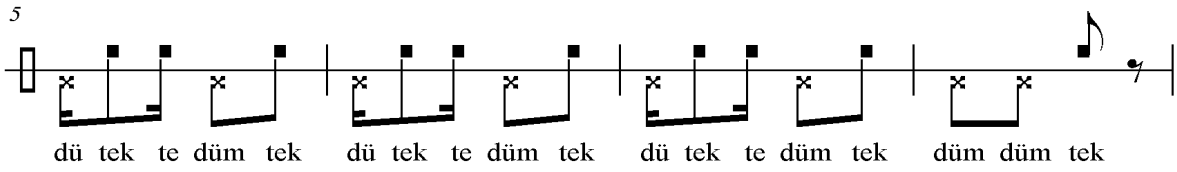
Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 3. ders çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

Daha sonra bu ritimler öğretmen tarafından art arda ve öğrencilerin daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla bendir, darbuka, davul ve varsa diğer ritim aletleriyle (zilli def vs.) çalınmalı sonra da aynı kompozisyon öğrencilerle birlikte sesle bona yapılarak söylenmeli daha sonra öğrencilerle birlikte çalınmalıdır.

Bütün ritim kalıpları çalındıktan sonra bu kalıplara uygun okul şarkıları bu ritim kalıplarıyla çalışılmalıdır.

3 NO.’LU RİTİM KALIBI

4. DERS

Tarih: 10.11.2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (10 Kasım Atatürk'ü Anma Haftası)
Kazanımlar: 8. Sınıf (10 Kasım Atatürk'ü Anma Haftası)

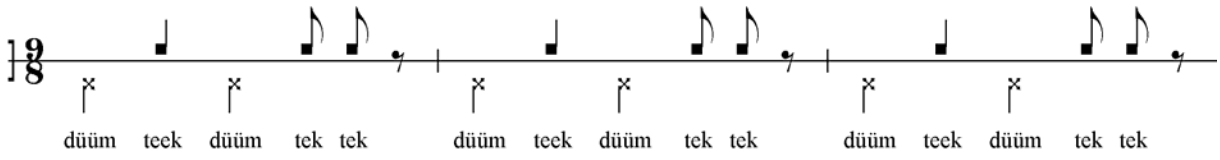
Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası "Uygulamalı Ritim Eğitimi" 4. ders çalışılır.

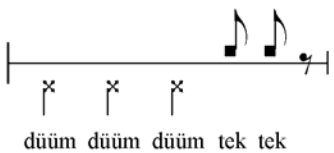
Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

4. derste ilk 3 derste çalışılan ritim kalıpları tekrar edilmeli, sırasıyla önce bendircilerin, darbukacıların ve davulcuların bu ritim kalıplarını çalmaları istenmeli daha sonra tüm çalgı gruplarının aynı anda çalmalarıyla geçmiş dersler hatırlanmalı ve öğrenciler çalgılarına ısınmalıdır(ellerini çalgı üzerinde rahat kullanacak duruma getirmeleri).

Daha sonra 9/8 'lik bir kalıp olan aşağıda yazılı olan ritim kalıbına geçilmelidir:

4 NO.'LU RİTİM KALIBI

Bu ritim kalıbı çalışıldıktan sonra öğrencilerin bir kısmı **DÜM** kısmını bir kısmı **TEK** kısmını söylemeli, ritmin yapısı daha iyi anlaşılana kadar sürdürülmelidir.

Daha sonra darbuka çalanlar **DÜM** vuruşlarını bendir çalanlar **TEK** vuruşlarını yapmalı, sırasıyla **DÜM** ve **TEK** vuruşları bu şekilde çalgılar arasında sırasıyla çalınmalıdır.

Daha sonra sırasıyla,

1 no.'lu ritim kalıbı çalınıp devamında 2 no.'lu ritim kalıbı çalışılmalı; sonra

1 no.'lu ritim kalıbı çalınıp devamında 3 no.'lu ritim kalıbı çalışılmalı ardından

4 no.'lu ritim kalıbı çalınmalıdır.

Derslerde ritim kalıpları sürekli tekrar edilmelidir. Öğrencileri zaman zaman ritim kalıplarını doğru vurdukları zamanlarda birbirleriyle çalgılarını değişerek çalmaları isteği öğretmen tarafından olumlu karşılanmalıdır.

Özellikle bendir çalanların, darbuka çalması, darbuka çalanların da bendir çalması, öğrencilerin ritim çalma becerilerini geliştirecektir.

5. DERS

Tarih: 17.11.2008

Kazanımlar: 6. Sınıf (Temel Müzik Yazı ve Öğelerini Kullanır)

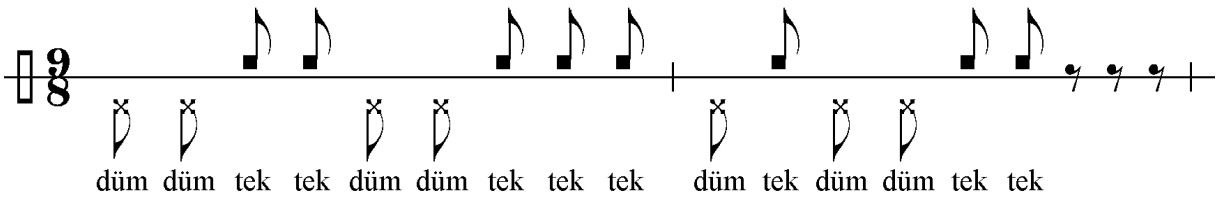
Kazanımlar: 8. Sınıf (Atatürkle İlgili Düzeyine Uygun Şarkı Söyler)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 5. ders, çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

5. derste daha önce öğrenilen ritim kalıpları tekrar edilmeli ve mümkün olduğu kadar her ritim kalıbıyla ilgili okul şarkıları bulunup öğrencilerin eşliği sağlanarak çalınıp söylendikten sonra aşağıda yazılı olan ritim kalıbı çalışılmalıdır:

5 NO.’LU RİTİM KALIBI

6 no.’lu ritim kalıbı, her öğrenci yapana kadar tekrar edilmeli, önce bonası yapılarak sesli bir şekilde zamanlama ve metronom kurallarına dikkat edilmesi sağlanmalı daha sonra çalgılarla çalımına geçilmelidir.

Bundan önce öğrenilmiş olan ritim kalıpları mutlaka bol bol tekrar edilmelidir. Önce bendirciler, sonra darbukacılar, sonra davulcular çalmalı daha sonra bendir ve darbukalar, sonra davul ve darbukalar daha sonra tüm çalgı grupları aynı anda çalmalıdır.

6. DERS

Tarih: 24.11.2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (24 Kasım Öğretmenler Günü)
Kazanımlar: 8.Sınıf (24 Kasım Öğretmenler Günü)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 6. ders çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

Her derse başlangıçta olduğu gibi 6. derse başlarken önceden öğrenilmiş olan ritim kalıpları tekrar edilir.

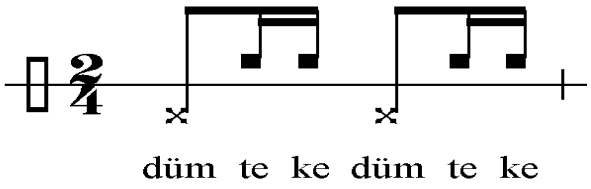
6. derste yeni bir vuruşa geçilir, **KE** vuruşu sol elimizle çalgımızın kenarına işaret parmağımızın ucuyla vurulur.

Resim. 8

KE vuruşu, Resim. 7’de görüldüğü gibi vurulmalıdır.

6 NO.'LU RİTİM KALIBI

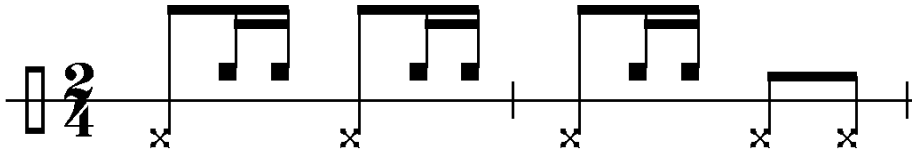

KE vuruşunun olduğu ritimlerde **TE** vuruşu da aynı şekilde sağ elle, çalgımızın kenarına sağ işaret parmağımızın uç kısmı gelecek şekilde vurulur**.**

Resim. 9

TE vuruşu, **KE** vuruşundan önce Resim. 9'da görüldüğü gibi vurulmalıdır.

Daha sonra aşağıda yazılı olan ritim çalışılmalıdır.

düm te ke düm te ke düm te ke düm düm

Burada yazılı olan ritim kalıbı çalışılırken artık sağ eldeki tek vuruşundan sağ el işaret parmağıyla **TE** vuruşuna geçilmiştir. Öğrencilere bu çalışma yaptırılmalı ve bu esnada **TE** ve **KE** vuruşları üzerinde fazla durulmalıdır.

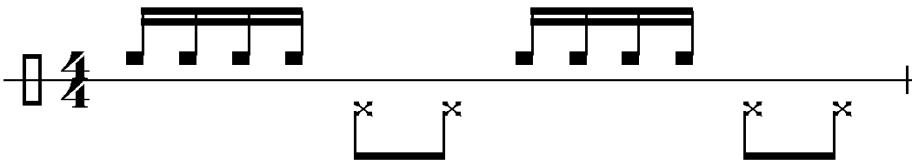
7. DERS

Tarih: 01/12/2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (Temel Müzik Yazı ve Öğelerini Kullanır)
Kazanımlar: 8.Sınıf (Müzikte Tonal Dizileri Tanır)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 7. ders çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

7 NO.’LU RİTİM KALIBI

te ke te ke düm düm te ke te ke düm düm

7. derste; önce 6. derste öğrenilen ritim kalıbı tekrar edilir daha sonra diğer ritimler de tekrar edilerek yeni ritim kalıbına geçilir.

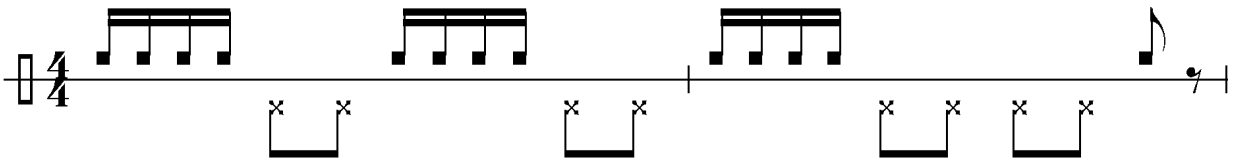
8.DERS

Tarih: 08/12/2008
Kazanımlar: 6.Sınıf (Ergenlik Dönemi Ses Değişim Özelliklerini Fark Eder)
Kazanımlar 8.Sınıf (Müzikte Makam Dizilerini Tanır)

Deney grubuyla, dersin ilk 30 dakikası öğretim programında yazılı konu işlenir ve son 10 dakikası “Uygulamalı Ritim Eğitimi” 8. ders, çalışılır.

Kontrol grubuyla öğretim programında yazan konu 40 dakika içerisinde yapılır.

8 NO.’LU RİTİM KALIBI

te ke te ke düm düm te ke te ke düm düm te ke te ke düm düm düm düm tek

Bu ritim kalıbı da diğer ritim kalıplarıyla birleştirilerek ve eşleştirilerek çalışılmalıdır. Eşleştirerek çalışma, her öğrenilen ritim kalıbının diğer öğrenilen ritim kalıplarıyla beraber karma biçimde çalışılmasıdır.

Yazılı olan ritim kalıpları ayrı ayrı çalınmalı daha sonra bir kalıbı darbukacılar diğer kalıbı bendirciler aynı anda çalmalı, daha sonra darbukacıların çaldığı ritim kalıbını bendirciler, bendircilerin çaldığı ritim kalıbını da darbukacılar çalmalıdır ve aynı anda çalınmalıdır.

EK-4

presti

prestij

prestij

EK - 5

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Özkan Apaydın'ın "İlköğretimde Ritim Eğitimi'nin Öğrencilerin Müzik Derslerine İlişkin Tutumlarına Etkisi" adlı tezinde, tarafımdan geliştirilmiş olan "Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği"ni kullanmasına izin veriyorum.

Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ
12.05.2008